

Галицька Е. В.

Професор кафедри фінансів, НаУКМА

Донкоглова Н. А.

Методист в. к. кафедри фінансів, НаУКМА

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Інтеграція освітньої системи України в європейський освітній простір вимагає її реформування та впровадження сучасних інноваційних освітніх систем і технологій навчання, оскільки змінюється загальна стратегія розвитку освіти в Україні, вітчизняна освітня теорія та практика. Відбувається віртуалізація освітнього простору, розвиваються ІКТ-технології, інтернет надає нові освітні можливості в онлайн-просторі, зростає роль педагогічної технології дистанційного навчання.

Інноваційне навчання – це постійні новаторські зміни в освітній діяльності, прагнення до переоцінки цінностей, впровадження інноваційної методики викладання, нестандартних підходів у вирішенні наявних проблем і застосуванні сучасних інноваційних технологій та нових методів навчання.

Поняття «*інноваційні методики викладання*» об'єднує всі ті нові й ефективні способи освітнього процесу (здобуття, передачі й продукування знань), які, власне, сприяють інтенсифікації та модернізації навчання, розвивають творчий підхід і особистісний потенціал здобувачів вищої освіти [1, с. 28].

Інноваційне навчання зорієнтоване на динамічні зміни в усіх напрямках освітніх трансформацій закладів вищої освіти. Воно ґрунтується на *передбаченні та співучасті* (табл. 1).

Таблиця 1. Особливості інноваційного навчання (ІН)

Особливості ІН	Сутність
Передбачення	Відкритість майбутньому, орієнтація на майбутні зміни, здатність до розуміння нових, незвичайних і нестандартних ситуацій, постійне оцінювання наслідків прийнятих рішень, прогнозування майбутніх подій та ситуацій, результатів застосування тих чи інших методів, прийомів, засобів навчання й виховання, оригінальних способів і прийомів спільної діяльності в системі «педагог-студент», що сприяє розвитку особистості, зокрема особистісно-ділових якостей здобувача освіти тощо.
Співучасть	Соціальна активність, розвиток творчого потенціалу здобувачів освіти, їх креативної складової щодо фахових знань та вмінь відповідно до сучасних вимог і завдань реалізації освітнього процесу, виявлення та розвиток особистісних якостей і умінь здобувачів вищої освіти самостійно, критично (нестандартно, нешаблонно) розмірковувати, формулювати припущення щодо розв'язку проблем, що виникають у педагогічному середовищі, здійснювати рефлексивні дії стосовно будь-якого явища чи процесу, зокрема і власного процесу мислення тощо.

Джерело: складено авторами на основі [2, с. 9; 4, с. 96]

Заклади вищої освіти в сучасних умовах покликані готувати не лише особистість, що пізнає, але і особистість, що діє. Засновник «конфуціанства», найвпливовішої з давньо-китайських релігійно-філософських течій, Конфуцій (551-479 рр. до н.е.) зазначав: *Те, що я чую, я забуваю; те, що я бачу, я пам'ятаю; те, що я роблю, я розумію.*

Слід зазначити, що елементи традиційного навчання мають місце в інноваційному, питання полягає лише у визначенні співвідношення репродуктивного та продуктивного, діяльного та творчого. Зростає роль не тільки викладача вищої школи, а й здобувача освіти у системі «педагог-студент». В процесі навчання здобувачі вищої освіти не пасивно засвоюють інформацію, а активно беруть участь у процесі навчання; насамперед акцент робиться на застосуванні концепцій і знань у найрізноманітніших формах; важливим є підхід до навчання як до колективної, а не індивідуальної діяльності, зокрема при виконанні здобувачами освіти групових завдань тощо.

У вищій школі інноваційне навчання полягає в сучасному моделюванні освітньої діяльності, організації нестандартних лекційних й семінарських і практичних занять; у застосуванні ділових ігрових технологій та тренінгових засобів навчання; індивідуалізації засобів навчання; групового і додаткового навчання; факультативного, за вибором здобувачів освіти, поглиблення знань; проблемно-орієнтованого навчання; науково-експериментального при вивченні нового матеріалу; розробці нової системи оцінювання знань здобувачів освіти; застосуванні комп'ютерних, мультимедійних технологій тощо.

Особлива роль і значення педагогічної технології *дистанційного навчання* - технології опосередкованої активної взаємодії педагога зі здобувачами освіти з використанням телекомунікаційного зв'язку та методології індивідуальної роботи студентів. Задача викладача підготувати структурований, з деталізацією складних питань дисципліни, навчальний матеріал, представлений в електронному вигляді.

Важливим є те, щоб педагогічна технологія відповідала основним методологічним вимогам (критеріям технологічності). В табл. 2 представлено основні методологічні вимоги до педагогічної технології та надана їх характеристика.

Із впровадженням в освітній процес сучасних технологій викладачі все більш освоюють функції консультанта, радника, наставника. Це вимагає від них спеціальної психолого-педагогічної підготовки, так як в професійній діяльності викладача реалізуються не тільки спеціальні, предметні знання, а й сучасні знання у галузі педагогіки і психології, технології навчання і виховання. На цій основі формується готовність до пошуку, сприйняття, створення та впровадження педагогічних інновацій. Застосування інноваційних технологій у процесі професійної підготовки стає потужним засобом підвищення якості вищої освіти через можливість створення у закладах вищої освіти технологічного навчально-виховного середовища – тобто, прогнозованого, керованого, максимально наближеного до заздалегідь визначених та запланованих завдань [3, с. 45, 48].

Таблиця 2. Основні методологічні вимоги до педагогічної технології

Методологічні вимоги	Їх характеристика
Концептуальність	Кожній педагогічній технології має бути притаманна опора на певну наукову концепцію, що включає філософське, психологічне, дидактичне і соціально-педагогічне обґрунтування досягнень освітніх цілей.
Системність	Педагогічна технологія повинна мати всі ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок усіх його частин, цілісність.
Керованість	Припускає можливість управління навчальним процесом, поетапну його діагностику, варіювання засобами і методами з метою корекції результатів.
Ефективність	Сучасні педагогічні технології існують у конкурентних умовах і повинні бути ефективними за результатами й оптимальними витратами, гарантувати досягнення визначеного стандарту навчання та виховання.
Відтворюваність	Мається на увазі можливість застосування (повторення, відтворення) педагогічної технології в інших однотипних освітніх установах, іншими суб'єктами.

Джерело: складено авторами на основі [5, с. 130]

В сучасних умовах педагоги закладів вищої освіти, зокрема економічного профілю, особливу увагу приділяють використанню активних методів та інноваційних технологій навчання й оцінки знань студентів, ігровим формам проведення занять, як найбільш ефективним методичним засобам. Завдання викладачів фінансово-економічних дисциплін вищої школи: забезпечити інтерес до відповідних дисциплін, зокрема професійно-орієнтованих; використовувати засоби і прийоми, які забезпечують реалізацію пізнавального та виховного потенціалів педагогіки; активізувати пізнавальну активність здобувачів освіти та сприяти розкриттю творчого їх потенціалу, що, в свою чергу, сприяє формуванню їх особистості.

У вирішенні даних завдань значну роль грає вивчення здобувачами вищої освіти такої дисципліни, як «Ділова етика» (перший рік навчання на бакалаврській програмі, спеціальність – «Фінанси, банківська справа, страхування

та фондовий ринок»), оскільки опанування матеріалу зазначеної дисципліни сприяє систематизації психолого-педагогічних знань, умінь та навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності. З першого року навчання в НаУКМА студенти здобувають знання вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності; підвищують свою загальну компетентність у міжособистісних стосунках, здобувають навички міжособистісної взаємодії, що дозволяє сформувати психологічний контакт і взаєморозуміння між студентами в групах; демонструють навички самостійної роботи, відкритості до нових знань; доступно і аргументовано представляють усно і письмово результати своїх досліджень. Про це свідчить рівень підготовлених здобувачами освіти бакалаврської програми презентацій та групових робіт. Доповідачі не тільки активізують участь колег у дискусіях, ставлять запитання з відповідної тематики, а й перевіряють розуміння розглянутих питань з використанням тестових завдань. При цьому застосовують цифрові інструменти для офлайн і онлайн навчання: Google Forms, Kahoot, Mentimeter та ін. Це не тільки сприяє здобуттю навичок індивідуальної й командної роботи та емоційного зближення здобувачів вищої освіти при підготовці та презентації групових робіт, а й створенню новітнього освітнього середовища, яке повинно бути інноваційним та інформаційно-цифровим. З огляду на це, підвищується мотивація до навчання та формується особистість, здатна працювати у інформаційно-цифровому просторі.

Маючи такі базові знання, уміння та навички, здобувачі вищої освіти, як на бакалаврській, так і на магістерській програмі, демонструють відкритість до змін й освітніх реформ та тих трансформацій, які відбуваються у свідомості та цінностях сучасної людини; розвивають навички критичного мислення та необхідні інші якості: гнучкість, адаптивність, стабільність, прогностичність та уміння здійснювати групову та індивідуальну рефлексію (аналіз і критику, самоаналіз і самокритику), оцінювати результати автономної роботи та нести відповідальність за особистий професійний розвиток. Таким чином, у здобувачів освіти формується

інноваційний стиль мислення, готовність до створення нових цінностей та прийняття творчих рішень, відбувається подальше формування навичок творчого та обґрунтованого використання різних методичних прийомів для засвоєння фінансово-економічних дисциплін та наповнення новими інтерактивними аспектами взаємин між суб'єктами освітнього процесу.

В результаті дослідження було встановлено, що для вищої школи визначальним має бути формування у здобувачів освіти системного підходу до аналізу професійних завдань, стратегічного мислення, здатності до соціальної мобільності, прагнення до самовизначення, самовиховання та самовдосконалення впродовж життя.

Список використаних джерел

1. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України / Ю.В. Бистрова // Право та інноваційне суспільство. – 2015. - №1 (4). – С. 27-33.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: Підручник. 3 – те вид., випр. К. : «Академвидав», 2015. – 304 с.
3. Капленко Г. В. Інноваційні технології навчання у освітніх закладах як сучасна вимога та умова освітнього процесу. Дистанційне навчання у ЗВО: моделі, технології, перспективи: матеріали круглого столу за участю порадників академічних груп та викладачів факультету управління фінансами та бізнесу. – 28 квітня 2021 р. – Львів: ФУФБ, 2021. – 111 с. С. 44 – 49.
4. Козак Л. В. Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі. Освітологічний дискурс, 2014, № 1 (5). С. 94 – 106.
5. Сисосва С. О. Педагогічні технології: коротка характеристика сутнісних ознак. Педагогіка. Продукти технологізації освітнього процесу: особистісні соціально і професійно важливі алгоритми і стереотипи поведінки. К., 2006. С. 127-131.